

Doktora Yeterlikler Çerçevesinde Öğretim Üyesi, Akran ve Öz Değerlendirmelerin Rasch Ölçme Modeliyle Analizi¹

Çetin SEMERCI*

Fırat Üniversitesi

Özet

Araştırmanın amacı, doktora yeterlikler çerçevesinde öğretim üyesi, akran ve öz değerlendirmelerin rasch ölçme modeliyle analizinin yapılmasıdır. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmış olup öğretim üyesi ve araştırmacılar tamamen gönüllülük esasına göre seçilmişlerdir. Rasch ölçme modelinde üç yüzey bulunmaktadır. Bu yüzeyler, 11 jüri (5 Öğretim üyesi ve 6 doktora öğrencisi) olarak belirtilen değerlendirmeci, 15 yeterlik (Bu yeterlikler YÖK tarafından kabul edilen ve halen geliştirilmeye çalışılan ölçütlerdir) ve değerlendirilen 6 doktora öğrencisidir. Çalışma grubu, Fırat Üniversitesinde Eğitim programları ve Öğretim (EPÖ) Anabilim dalında 2011 Mayıs itibariyle görev yapan 5 öğretim üyesi ve bu dalın 6 doktora öğrencisidir. Araştırma bulgularına göre, belirlenen ölçütler çerçevesinde en yüksek performansı gösteren bir başka deyişle diğerlerine göre P1 ve P2 kodlu öğrenciler daha yeterli iken P5 ve P6 kodlu öğrenciler daha az yeterli olarak görülmüştür. J5 No'lu jürinin en cömert ve J4 No'lu jürinin de en katı değerlendirmeleri yaptıkları tespit edilmiştir. En zor gerçekleşen görev B3 (Özgün ve disiplinler arası çalışmalarda liderlik yapar) ve en kolay gerçekleşen görev ise İ3 (Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü C1 Genel Düzeyinde kullanarak ileri düzeyde yazılı, sözlü ve görsel iletişim kurar ve tartışır)'dür. Bu çalışmada, doktora eğitimi alan öğrencilerin yeterlikleri arasında farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıkların giderilmesi için öğrenci ve öğretim elemanlarının hizmet içi eğitim programlarından geçirilmesi gerekir.

Anahtar selimeler: Doktora yeterlikler çerçevesi, Rasch ölçme modeli, akran değerlendirme, öz değerlendirme, öğretim üyesinin değerlendirmesi.

Abstract

The aim of this study is to perform the analysis of faculty member, peer and self evaluation by applying Rasch model within the scope of doctorate competencies. In this study in which survey method was used, the faculty members and researchers were chosen entirely on a voluntary basis. The Rasch model has three levels. In the study, the levels comprise of 11 evaluators, 5 of whom are faculty members and 6 are postgraduate students specified in the jury, 15 competencies which are adopted by the Council of Higher Education and are criteria being currently developed and 6 postgraduate students evaluated. The study group is composed of 5 faculty members working in the division of Curriculum and Instruction as of May 2011 and 6 postgraduate students educated in this department in Fırat University. According to the study findings, within the framework of determined criteria, the ones giving an outstanding performance were P1 and P2. In other words, P1 and P2 coded students were decided to be more adequate and P5 and P6 coded students were less adequate than the others. It was confirmed that J5 was the most lenient and J4 was the severest ones among the juries carrying out the evaluation. The most difficult task was B3 (taking the lead in specific and interdisciplinary studies) and the easiest task was I3 (using a language at least at C1 level taking part in The European Language Portfolio; the ability of written, oral or visual communication at an advanced level and discussion). In this study, it was observed differences between the competencies of the postgraduate students. It is recommended that training programs for resolving these observed differences should be provided for instructors and postgraduate students.

Key words: the scope of doctorate competencies, Rasch model, peer evaluation, self-evaluation, faculty member's evaluation.

¹ Bu araştırma, Gazi Üniversitesi'nde düzenlenen V. Lisansüstü Eğitim Kongresi'nde (07-08 Ekim 2011) sunulmuştur.

* Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, csemerci@firat.edu.tr

Türkiye’de ulusal yeterlikler çerçevesi oluşturulmasına dönük çalışmalar oldukça yeni sayılır. Yükseköğretimde yeterlik ve ulusal yeterlikler çerçevesi aşağıdaki gibi tanımlanıp açıklanabilir:

“Yükseköğretim alanında yeterlilik, herhangi bir yükseköğretim derecesini başarı ile tamamlayan bir kişinin neleri bilebileceği, neleri yapabileceği ve nelere yetkin olacağını ifade eder. Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi ise, ulusal düzeyde bir eğitim sistemindeki yeterlilikleri ve bunların birbirleriyle ilişkilerini açıklar. Diğer bir deyişle, Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi, ulusal ve uluslararası paydaşlarca tanınan ve ilişkilendirilebilen yeterliliklerin belirli bir düzen içerisinde yapılandırıldığı bir sistemdir. Bu sistem aracılığıyla, yükseköğretimde tüm yeterlilikler ve diğer öğrenme kazanımları açıklanabilir ve tutarlı bir şekilde birbiri ile ilişkilendirilebilir. Yeterliliklerin kazanılma derecesi, her ders/modül esnasında ve sonunda uygun ve nesnel yöntemlerle "öğrenme çıktıları" olarak ölçülür” (YÖK, 2011).

Türk yükseköğretiminde ulusal yeterlikler çerçevesine ilişkin ilk sayılabilecek çalışmalar, 2005 yılında Bergen’de gerçekleştirilen ve bu çerçevelerin oluşturulmasını karara bağlayan Bakanlar zirvesi sonrasında Yükseköğretim Kurumu (YÖK)’nda oluşturulmuş bir komisyon tarafından başlatılmıştır (Akçamete ve Türkkaan, 2009, vii). Bu noktada lisansüstü eğitim yeterlikleri belirlenmiş ve paydaşların görüşlerine sunulmuştur.

Lisansüstü eğitim, yükseköğretim kurumlarında görev alacak geleceğin öğretim üyelerini ve araştırmacılarını yetiştirmekle birlikte, ülkelerin teknolojik, ekonomik ve kültürel gelişimleri ile ilgili sorunlarına çözüm getirmektedir (Akçamete ve Türkkaan, 2009, 7). Lisansüstü programların ve özellikle “doktora programlarının amacı, öğrenciye bağımsız araştırma yapma bilimsel olayları geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli adımları belirleme yeteneği kazandırmaktır. Doktora çalışması sonunda hazırlanacak tezin, 1) Bilime yenilik getirme, 2) Yeni bir bilimsel yöntem geliştirme, 3) Bilinen bir yöntemi yeni bir alana uygulama niteliklerinden birini yerine getirmesi gerekir” (YÖK, 1996).

Yeterlikler çerçevesi, lisansüstü eğitim programlarındaki bilinçli gelişimin ve ilerlemenin mantıksal bir sıralaması olarak görülebilir. Ayrıca bu yeterlikler çerçevesi, yükseköğretimin ulusal ve uluslararası tanınmasını ve cazibesini artırır (YÖK, 2011). Uluslar arası tanınmada en büyük engellerden biri standartların oluşturulamamasıdır (Kısakürek, 2006, 12). Türkiye’de üniversitelere akreditasyon geleceği (Güçlü, 2011a, 4) ve bir ülkenin üniversiteleri ne kadar güçlü ise o ülkenin o kadar güçlü olacağı vurgulanmaktadır (Güçlü, 2011b, 18). Bu nedenle yeterliklerin önemli olduğu ve uygulanmasına dönük çalışmalara ihtiyaç bulunduğu söylenebilir.

Araştırmanın amacı, doktora yeterlikler çerçevesinde öğretim üyesi, akran ve öz değerlendirmelerin Rasch ölçme modeliyle analizinin yapılmasıdır.

1. Doktora programındaki öğrenci yeterliklerine ilişkin görüşlerin genel analizi,
2. Jürilerin (11 Jüri) katılıkları veya cömertliklerine ilişkin analizi,
3. Doktora programındaki öğrenci yeterliklerinin (15 yeterlik) güçlük analizi ve,
4. Jürilerin(11 Jüri) yanlılık analizi yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmada tarama yöntemi kullanılmış olup öğretim üyesi ve araştırmacılar tamamen gönüllülük esasına göre seçilmişlerdir. Rasch ölçme modelinde üç yüzey bulunmaktadır. Bu yüzeyler, 11 jüri (5 Öğretim üyesi ve 6 doktora öğrencisi) olarak belirtilen değerlendirmeci, 15 yeterlik (Bu yeterlikler YÖK tarafından kabul edilen ve halen geliştirilmeye çalışılan maddelerdir) ve değerlendirilen 6 doktora öğrencisidir. Yeterlikler Ek 1’de sunulmuştur (YÖK, 2011).

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, Fırat Üniversitesinde Eğitim programları ve Öğretim Anabilim dalında 2011 Mayıs itibariyle görev yapan 5 öğretim üyesi (1 profesör, 3 doçent ve 1 yardımcı doçent) ve bu dalın 6 doktora öğrencisidir. Araştırmada, 6 doktora öğrencisi iki dönem birlikte ders almışlar, birçok ödev ve

Şekil 'de genel bir kalibrasyon haritasına yer verilmiştir. Araştırma bulgularına göre, belirlenen ölçütler çerçevesinde en yüksek performansı (Yüksek yetenek) gösteren P1 ve P2 kodlu doktora öğrencileri iken P5 ve P6 kodlu öğrenciler düşük performans göstermişlerdir. P3 ise ortanın üstünde bir performans göstermiştir. P5 ve P6'nın yeterliklerinin düşük olduğu söylenebilir.

Bütün jürilerin ortanın üstünde bir puanlama yapmalarına rağmen J5 No'lu jürinin en cömert ve J4 No'lu jürinin de en katı değerlendirmeleri yaptıkları tespit edilmiştir. Burada ilginç noktalardan biri, J5'in puanlamada cömert davranırken öz değerlendirmede kendisine (14 yeterliğin 5 puandan 70 puan olduğu düşünülürse) 67 puan vererek daha fazla cömert davrandığı tespit edilmiştir. J4 No'lu jüri de, katı bir puanlama yaparken öz değerlendirmede kendisine 54 puan vererek katı bir değerlendirmede bulunmuştur. Diğer taraftan en zor gerçekleşen yeterlik B3 ve en kolay gerçekleşen yeterlik ise İ3'tür.

Tablo 1. Doktora programındaki öğrencilere ilişkin ölçüm raporu

Gözlenen Puan	Gözlem Sayısı	Gözlenen Ortalama	Yansız Ortalama	Model Ölçüm	Model Hata	Uygunluk içi MnSq	Uygunluk içi ZStd	Uygunluk dışı MnSq	Uygunluk dışı ZStd	Dok. Öğrencileri
660	165	4.0	4.05	.32	.11	0.9	-1	0.9	-1	1 P1
659	165	4.0	4.04	.31	.11	1.0	0	1.0	0	2 P2
654	165	4.0	4.01	.25	.11	1.0	0	1.0	0	4 P4
640	165	3.9	3.92	.09	.11	0.8	-1	0.8	-1	3 P3
590	165	3.6	3.59	-.45	.10	1.0	0	1.0	0	5 P5
583	165	3.5	3.54	-.52	.10	1.3	2	1.4	3	6 P6
631.0	165.0	3.8	3.86	.00	.11	1.0	-0.1	1.0	-0.1	Ortalama (N: 6)
32.2	0.0	0.2	0.21	.35	.00	0.1	1.4	0.2	1.6	Standart sapma
RMSE (Model)		.11	Ayrırma indeksi: 3.18		Güvenirlilik: .91					
Tamami aynı ki-kare:		68.3	Sd: 5 p: .00							
Normal ki kare		: 5.0	Sd.: 4 p: .29							

Rasch analizinde güvenirlilik katsayısı 0.91'dir. Bu sonuç, hangi güvenirlikle doktora öğrencilerinin sıralandığını gösterir. Ayrırma indeksi 3.18 ve güvenirlilik katsayısı 0.91 ile sabit etkiye ait "Yeterlikler açısından doktora öğrencileri arasında anlamlı bir fark vardır" hipotezi ki-kare ile test edildiğinde ($x^2=68.8$, $sd=5$, $p=0.00$) yokluk hipotezi reddedilmiştir. Bu anlamda, doktora yapan öğrenciler arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Doktora öğrencilerinin en yeterliden en yetersize doğru genel sıralanışı şu şekildedir: P1, P2, P4, P3, P5, P6.

Öz değerlendirmede bu sıralama en yeterliden en yetersize doğru P5, P1, P2, P3, P4, P6 iken akran değerlendirmede en yeterliden en yetersize doğru P4, P2, P1, P3, P5, P6 şeklindedir. Akran değerlendirmede P1 ve P3 aynı puan ortalamasına sahiptir. Genel olarak bakıldığında özellikle P6'nın yerinin değişmemesi ilginç bir bulgu olarak göze çarpmaktadır.

Jürilerin katılık/cömertlik karşılaştırması Tablo 2'de verilmiştir. Tabloda jüri ayırma indeksi 5.33 ve güvenirlilik katsayısı 0.97 ile sabit etkiye ait "Jürilerin bir başka deyişle puanlayıcıların katılık veya cömertlikleri arasında farklılık vardır" hipotezi ki-kare ile test edildiğinde ($x^2=302.5$, $sd=10$, $p=0.00$) yokluk hipotezi reddedilmiştir. Bu, 11 jürinin puanlamalarının katılık/cömertlikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunduğu anlamına gelmektedir. J5'te gözlenen puan 407 ile en cömert, J4'te gözlenen puan 287 ile en katı puanlamalar görülmektedir. En cömert puanlamadan en katı puanlamaya doğru sıralanışı şu şekildedir: J5, J2, J7, J1, J11, J3, J10, J8, J6, J9, J4.

Tablo 2. Jürilerin katılık/cömertlik karşılaştırması

Gözlenen Puan	Gözlem Sayısı	Gözlenen Ortalama	Yansız Ortalama	Model Ölçüm Hata	Uygunluk içi MnSq	ZStd	Uygunluk dışı MnSq	ZStd	Jüriler	
407	90	4.5	4.55	2.97	.18	0.6	-2	0.7	-2	5 J5
392	90	4.4	4.39	2.55	.16	1.2	1	1.3	1	2 J2
375	90	4.2	4.19	2.15	.15	1.0	0	1.0	0	7 J7
365	90	4.1	4.08	1.94	.14	0.7	-2	0.7	2	1 J1
363	90	4.0	4.05	1.90	.14	1.0	0	1.0	0	11 J11
353	90	3.9	3.94	1.70	.14	1.1	0	1.1	0	3 J3
335	90	3.7	3.73	1.36	.14	1.7	4	1.7	4	10 J10
315	90	3.5	3.50	.99	.14	0.8	-1	0.8	-1	8 J8
302	90	3.4	3.35	.75	.14	1.1	0	1.1	0	6 J6
292	90	3.2	3.24	.56	.14	0.8	-1	0.8	-1	9 J9
287	90	3.2	3.18	.47	.14	0.8	-1	0.8	-1	4 J4
344.2	90.0	3.8	3.84	1.58	.14	1.0	-0.2	1.0	-0.2	Ortalama (N: 11)
39.0	0.0	0.4	0.45	.79	.01	0.3	1.9	0.3	1.9	Standart Sapma
RMSE (Model) .15 Ayırma indeksi: 5.33 Güvenirlik: .97										
Tamamı aynı ki-kare: 302.5 Sd= 10 p=.00 Normal ki-kare : 10.0 Sd= 9 p: .35										

Tablo 3'te doktora yapan öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılan yeterlik güçlük analizine ilişkin istatistikleri verilmiştir. Ayırma indeksi 2.41 ve güvenirlilik katsayısı 0.85 ile sabit etkiye ait "Doktora yapan öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılan yeterliklerin güçlükleri arasında anlamlı bir fark vardır" hipotezi ki-kare ile test edildiğinde ($x^2=98.8$, $sd=14$, $p=0.00$) yokluk hipotezi reddedilmiştir. Bu anlamda, doktora yapan öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılan yeterliklerin güçlükleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Tablo 3. Değerlendirmede kullanılan yeterlik istatistikleri

Gözlenen Puan	Gözlem Sayısı	Gözlenen Ortalama	Yansız Ortalama	Model Ölçüm Hata	Uygunluk içi MnSq	ZStd	Uygunluk dışı MnSq	ZStd	Yeterlikler	
225	66	3.4	3.40	.74	.16	0.9	0	0.9	0	3 B3
235	66	3.6	3.57	.48	.16	0.7	-2	0.7	-2	6 Ö2
238	66	3.6	3.62	.40	.16	1.2	0	1.1	0	13 A1
238	66	3.6	3.62	.40	.16	0.9	0	0.9	0	15 A3
242	66	3.7	3.68	.30	.16	0.8	-1	0.8	-1	14 A2
243	66	3.7	3.70	.27	.16	0.9	0	0.9	0	2 B2
244	66	3.7	3.71	.24	.16	1.3	1	1.3	1	1 B1
251	66	3.8	3.83	.05	.17	0.9	0	0.9	0	5 Ö1
258	66	3.9	3.95	-.14	.17	1.0	0	1.1	0	4 B4
260	66	3.9	3.98	-.20	.17	1.2	1	1.2	1	9 İ1
264	66	4.0	4.05	-.31	.17	0.8	-1	0.8	-1	7 Ö3
266	66	4.0	4.08	-.37	.17	0.6	-3	0.6	-2	8 Ö4
267	66	4.0	4.10	-.40	.17	0.9	0	0.9	0	12 İ4
273	66	4.1	4.19	-.58	.18	0.9	0	0.9	0	10 İ2
282	66	4.3	4.34	-.88	.18	2.2	5	2.0	4	11 İ3
252.4	66.0	3.8	3.85	.00	.17	1.0	-0.2	1.0	-0.2	Ortalama (N: 15)
15.6	0.0	0.2	0.26	.44	.01	0.4	1.9	0.3	1.7	Standart sapma
RMSE (Model) .17 Ayırıcılık indeksi 2.41 Güvenirlik: .85										
Tamamı aynı ki kare: 98.8 Sd.: 14 p: .00 Normal ki kare : 13.9 Sd : 13 p: .38										

Doktora öğrencilerinin en zor gerçekleştirdikleri yeterlikler B3, Ö2, A1, A3, A2, B2, B1 ve Ö1 iken en kolay gerçekleştirdikleri yeterlikler B4, İ1, Ö3, Ö4, İ4, İ2 ve İ3'tür. B3 (Özgün ve disiplinler arası çalışmalarda liderlik yapar) ve Ö2 (Alanındaki eğitim ve öğretim etkinliklerinde kolaylaştırıcı/yönlendirici olur) en zor gerçekleştirilen yeterliklerdir. En kolay gerçekleştirilen yeterlikler, İ2 (Uzman bir topluluk içinde özgün görüşlerini savunur) ve İ3 (Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü C1 Genel Düzeyinde kullanarak ileri düzeyde yazılı, sözlü ve görsel iletişim kurar ve tartışır) yeterlikleridir.

Tablo 4. Jüriler İle Değerlendirilmesi Yapılan Doktora Öğrencilerinin Etkileşim Analizi

Gözlenen Puan	Beklenen Puan	Gözlem Sayısı	Göz/Bek Ortalama	Yanlışlık Ölçme	Model Hata	Z-puanı	U.İçi MnSq	U.Dışı MnSq	Dok.Öğr. Ölç. Jüri	Ölç.
43	51.7	15	-.58	.98	.34	2.86	2.0	2.0	59 5 P5	-.45 J10 1.36
55	62.6	15	-.51	.89	.33	2.68	1.4	1.4	64 4 P4	.25 J11 1.90
62	67.4	15	-.36	.79	.36	2.21	0.9	1.0	8 2 P2	.31 J2 2.55
52	58.3	15	-.42	.70	.33	2.11	1.6	1.6	42 6 P6	-.52 J7 2.15
40	46.2	15	-.42	.73	.35	2.09	0.7	0.6	35 5 P5	-.45 J6 .75
67	61.0	15	.40	-.84	.41	-2.05	0.7	0.7	16 4 P4	.25 J3 1.70
50	43.8	15	.41	-.70	.33	-2.10	0.3	0.3	23 5 P5	-.45 J4 .47
55	48.4	15	.44	-.73	.33	-2.19	0.5	0.5	47 5 P5	-.45 J8 .99
71	64.9	15	.41	-1.19	.54	-2.21	0.8	0.7	38 2 P2	.31 J7 2.15
53	45.6	15	.49	-.82	.33	-2.48	0.7	0.7	36 6 P6	-.52 J6 .75
69	58.7	15	.69	-1.49	.46	-3.26	1.6	1.6	55 1 P1	.32 J10 1.36
57.4	57.3	15.0	.00	-.03	.36	.00	0.9	0.9	Ortalama (N: 66)	
8.1	7.1	0.0	.25	.49	.06	1.31	0.9	0.4	Standart sapma	

Tamamı aynı ki kare: 112.9 Sd: 66 p: .00

J10 No'lu jüri, P5 No'lu doktora öğrencisine yaklaşık 52 puan vermesi gerekirken 43 puan vermiş ve yanlış bir davranış sergilemiştir. Oysa, aynı jüri (J10) kendi öğrencisine (P1) yaklaşık 59 puan vermesi gerekirken 69 puan vererek cömert bir puanlama yapmıştır. J2 No'lu jüri öz değerlendirmede (P2) yaklaşık 67 puan vermesi gerekirken 62 puan vererek kendisine karşı katı bir puanlama yapmıştır. Diğer taraftan, P6 No'lu jüri öz değerlendirmede kendisine yaklaşık 46 puan vermesi gerekirken 53 puan vererek cömert bir davranış sergilemiştir. Akran değerlendirmelerde J6 No'lu jüri P5 No'lu akranına 46 puan vermesi gerekirken 40 puan vererek katı bir puanlama yapmıştır. Diğer taraftan, J13 No'lu jüri P4 No'lu akranına 61 puan vermesi gerekirken 67 puan vererek katı bir puanlama yapmıştır.

Tartışma ve Yorum

Araştırmada, doktora yeterlikler çerçevesinde öğretim üyesi, akran ve öz değerlendirmelerin Rasch ölçme modeliyle analizinin yapılması amaçlanmıştır. 11 jüri, 15 doktora yeterlik maddesi ve 6 değerlendirilen doktora öğrencisinin dikkate alındığı bu çalışmada, özellikle P5 ve P6 No'lu doktora öğrencileri bazı yanlış puanlamalara rağmen yeterliklere takıldığı ve geçemediği dikkat çekmektedir. Bu doktora öğrencileri ile ilgili genel değerlendirme ve akran değerlendirmede benzer sonuçların bulunması böyle bir yargının doğruluğunu göstermektedir.

En zor gerçekleşen yeterlik B3 (Özgün ve disiplinler arası çalışmalarda liderlik yapar) ve en kolay gerçekleşen yeterlik ise İ3 (Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü C1 Genel Düzeyinde kullanarak ileri düzeyde yazılı, sözlü ve görsel iletişim kurar ve tartışır)'tür. En kolay gerçekleşen görevin yabancı dille ilgili çıkmasının başlıca sebebi, doktora öğrencilerinden 5/6'sının yabancı dil eğitimi almış olmasıdır. Çalışmada, "Alana özgü yetkinlikler" (A1, A2 ve A3) en zor gerçekleşen yeterlikler, en kolay gerçekleşen yeterlikler ise "İletişim ve sosyal yetkinlikler (İ1, İ2, İ3 ve İ4)" olarak görülmektedir.

Bu çalışma sonunda söylenebilecek önemli noktalardan birisi, bu yeterlikleri ölçmenin zorluğudur. Bu yeterlikler ağırlıklı olarak soyut ve duyuşsal alana dönük yeterliklerdir. Burada, sadece ilgili yeterliklere olan eğilimle ilgili sınırlı bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Diğer taraftan, EPÖ alanında doktora dersleri incelendiği zaman bu yeterliklere ilişkin dolaylı yeterliklerin bulunduğu görülmekte ancak bazı maddelerin ders konularıyla bağlantısı bulunmamaktadır. Bu nedenle, Kısakürek vd. (2010) “Eğitimde program geliştirme programının yeterlik ve kazanımlarının Tuning yaklaşımı model alınarak belirlenmesi” adlı çalışmalarında olduğu gibi daha spesifik yeterlik ve kazanımlarına bağlı olarak ölçmeler yapılmalıdır. Burada 6 genel yeterlik, 10 alan yeterliği ve 20 kazanım bulunmaktadır ancak bu yeterlik ve kazanımlar genel yeterliklerin açılımı şeklinde oluşturulmamıştır.

Araştırmaya veya araştırmacılara ilişkin öneriler şunlardır:

1. Bu çalışmada, doktora eğitimi alan öğrencilerin yeterlikleri arasında farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıkların giderilmesi için öğrencilerin ek eğitim programlarından geçirilmesi gerekir.
2. Öğretim üyesi, öz ve akran değerlendirmelerde pozitif veya negatif yanlı davranmalar görülmüştür. Bu nedenle, puanlayıcılara yanlı puanlama yapılmaması için araştırma içi eğitim verilmelidir.
3. Araştırmacılar, bu yeterliklerle ölçme yaparken yeterlikleri daha küçük parçalara ayırmalı ve daha gözlenebilir hale getirmelidir.

Kaynaklar

- Akçamete, A.G. ve Türkkaan, İ. (2009). “Eğitim Bilimleri bakış açısıyla eğitim fakültelerinde lisans ve lisansüstü eğitimin irdelenmesi” *Çalıştay*, 1-3 Mart 2009, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Güçlü, A. (2011a). Üniversitelere akreditasyon geliyor, *Milliyet Akademi*, 08 Temmuz 2011.
- Güçlü, A. (2011b). Üniversitelerimiz neden dışarıya açılmak zorunda?, *Milliyet*, 13 Ağustos 2011.
- Kısakürek, M.A.; Gözütok, D., Babadoğan, C. Bayram, D. Ve Hayırsever, F. (2010).Eğitimde program geliştirme programının yeterlik ve kazanımlarının Tuning yaklaşımı model alınarak belirlenmesi, *I. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi* (13-15 Mayıs 2010), Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Kısakürek, M.A. (2006). Hareketlilik ve Tanınma, http://erasmus.ankara.edu.tr/?bil=bil_icerik&icerik_id=14 web adresinden 11 Ağustos 2011 tarihinde indirildi.
- Linacre, J. M. (1993). Generalizability theory and many facet Rasch measurement. *Annual Meeting Of The American Educational Research Association*. (April, 13, 1993), (ED 364 573). Atlanta Georgia.
- Linacre, J. M. (2008). *A user's guide to winsteps, ministep Rasch-model computer programs, program manuel*, 3.66, P.O. Box. 811322, Chicago IL 60681-1322.
- YÖK, (1996). *İlgili Mevzuat* (Resmi Gazete Tarihi: 01.07.1996 Resmi Gazete Sayısı: 22683), <http://www.yok.gov.tr/content/view/417/183/lang,tr/> web adresinden 09 Ağustos 2011 tarihinde indirildi.
- YÖK, (2011). *Yükseköğretim Yeterlikler çerçevesi (TYYÇ)*, <http://tyyc.yok.gov.tr/> web adresinden 09 Ağustos 2011 tarihinde indirildi.

Ek 1.

Sayın Değerlendirmeci,
Doktora yeterlikler çerçevesinde bir ölçme yapılacaktır. Yeterliklerin karşısına sadece rakamı yazabilirsiniz.
Teşekkürler.

1- Hiç katılmıyorum 2- Çoğunlukla katılmıyorum 3- Kısmen katılıyorum 4- Çoğunlukla katılıyorum
5- Tamamen katılıyorum

Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği (B1, B2, B3, B4)

- 1-Bilime yenilik getiren, yeni bir bilimsel yöntem geliştiren ya da bilinen bir yöntemi bir alana uygulayan yayınlanabilir özgün bir çalışmayla bilime katkıda bulunur. [ ]
- 2-Ulusal ve/veya uluslararası hakemli dergilerde alanı ile ilgili bilimsel makale yayınlamak alanındaki bilginin sınırlarını genişletir. [ ]
- 3-Özgün ve disiplinler arası çalışmalarda liderlik yapar. [ ]
- 4-Çalışmalarını bağımsız veya bir takım üyesi olarak yürütür. [ ]

Öğrenme Yetkinliği (Ö, Ö2, Ö3, Ö4)

- 1-Yaratıcı ve eleştirel düşünür; sorun çözme ve karar verme gibi üst düzey zihinsel süreçleri kullanarak alanı ile ilgili yeni fikir ve yöntemler geliştirir. [ ]
- 2-Alanındaki eğitim ve öğretim etkinliklerinde kolaylaştırıcı/yönlendirici olur. [ ]
- 3-Öğretim süreçlerini etkileşimli ve etik zeminde sürdürür. [ ]
- 4-Alanı ile ilgili bilgi ve becerileri öğrencilerine kazandırmak için etkili öğretim stratejileri geliştirir ve uygular. [ ]

İletişim ve Sosyal Yetkinlik (İ1, İ2, İ3, İ4)

- 1-Sosyal ilişkileri ve bu ilişkileri yönlendiren normları eleştirel bir bakış açısıyla inceler, bunları geliştirir ve gerektiğinde değiştirmeye yönelik eylemleri yönetir. [ ]
- 2-Uzman bir topluluk içinde özgün görüşlerini savunur. [ ]
- 3-Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü C1 Genel Düzeyinde kullanarak ileri düzeyde yazılı, sözlü ve görsel iletişim kurar ve tartışır. [ ]
- 4-Ulusal ve uluslararası tüm çalışmalarda kültürel farklılıkları göz önünde bulundurarak iletişim kurar. [ ]

Alana Özgü Yetkinlik (A1, A2, A3)

- 1-Akademik ve profesyonel bağlamda teknolojik, sosyal ve kültürel ilerlemeleri topluma tanıtarak bilgi toplumu olma sürecine katkıda bulunur. [ ]
- 2-Alanı ile ilgili karşılaşılan sorunların çözümünde stratejik karar verme süreçlerini kullanarak ilgili kişi ve kurumlarla işlevsel etkileşim kurar. [ ]
- 3-Alanı ile ilgili toplumsal, bilimsel ve etik konularda çözüm üretir ve bu değerlerin gelişimini ulusal ve uluslararası düzlemde destekler. [ ]